

Stijl en omgangsvormen: een typologie van advocaten* (2)

Het Type van De Advocaat bestaat niet. Er is zelfs geen minimumprogramma van karaktereisen op te stellen. Voor alle zekerheid; er zijn (goede) advocaten die stotteren, die onvoldoende taalbeheersing hebben, die geen gevoel voor humor hebben, die hun emoties niet beheersen, die geen enkel gevoel hebben voor emotie etcetera. Vechtlust? Het leeuwendeel van advocaten is niet tot een degelijk robbertje in staat; juist daarom zijn zij – na jaren geleden te hebben onder een sterkere oudere broer – rechten gaan studeren. (Definitie van advocaat; iemand die eigenlijk medicijnen had willen studeren, doch dat niet gedaan heeft, hetzij omdat hij er de hersens niet voor had, hetzij omdat zijn broer het al deed). Zelfverzekerdheid? De meerderheid van de advocaten, en juist de wijste onder hen, realiseert zich de onzekerheid van eigen standpunt en persoonlijkheid, hetgeen nog iets anders is dan die onzekerheid te demonstreren.

Dit betekent niet dat de advocatuur nu juist zo'n boeiend verzamelt zou zijn van originele typen. Het type van De arts, of van De ingenieur, bestaat ook niet. Het betekent niet meer dan dat de advocatuur multifunctioneel is en sterk uiteenlopende functies omvat, die ieder geheel eigen karaktereisen stellen. Er zijn werelden van verschil tussen de strafpleiter en de onteigeningsadvocaat, tussen de sociale advocaat in het dorp en de commissaris op het stedelijk mammoetkantoor; die functies stellen geheel andere eisen, ook karaktereisen.

Het is reeds om die reden zinloos te trachten de stagiaire om te vormen tot een soort standaardtype ideaal-advocaat, al hebben veel patroons daar een handje van. Het gaat erom dat men zijn eigen zwakke en sterke punten leert kennen (dit is al moeilijk en tijdrovend genoeg) om vervolgens de daarbij meest passende plaats en stijl binnen de advocatuur op te zoeken.

Dit alles neemt niet weg dat er wel een categorale indeling, een typologie van advocaten te beschrijven is. Binnen het stijlhuis van de advocatuur treft men verschillende categorieën kostgangers aan. Dit zijn niet meer dan algemene mensentypen (Het agressieve, Het luie, Het ambitieuze etcetera) die zich in het advocatenvak op een bepaalde manier zullen manifesteren en daar soms oververtegenwoordigd zijn.

Terwille van de duidelijkheid worden de typen hier afzonderlijk en satirisch geschetst. In feite komt men slechts vage mengvormen tegen.

Iedere advocaat heeft wel twee of meer van deze typen in zich verenigd.

Eveneens duidelijkheidshalve worden de typen hier getekend tegen de achtergrond van het privaatrechtelijk en confraterneel onderhandelings-schikkingscontact. Buiten de ogen van het publiek komen beroeps-karakters het duidelijkst tot uitdrukking. Bij ieder type wordt tevens een benaderingswijze weergegeven. Om dodelijke botsingen of patstellingen te vermijden zal men immers moeten weten welke koers de tegenadvocaat vermoedelijk zal willen inslaan, om aan de hand daarvan de eigen koers te kunnen uitzetten. Die koers zal vrijwel nimmer identiek en tegengesteld moeten zijn (een frontale botsing is vrijwel altijd dodelijk). Soms zal men zijn tegenstander rechts of links moeten passeren, soms ook zal men in kringen om hem heen moeten cirkelen en soms ook zal men een eindweegs met hem mee moeten rijden.

De Enkelspoorders

De Enkelspoorder bijt zich zozeer vast op één punt, dat hij het geheel niet meer overziet. Op dat punt is hij ook niet te vermurwen. Over alle posten is met hem te praten maar over de post reiskosten (1800 km à f 0,30 per km) niet. Meestal heeft de 'Enkelspoorder' een persoonlijke prestigebinding met dit punt; het is een trotse hobby van hem. Hij heeft dit punt al eens uitgeprocedeerd voor de Rechtbank te Zutphen en die heeft hem volledig in het gelijk gesteld en zijn tegenpleiter (een beroemd cassatieadvocaat) met schande overladen naar huis gestuurd. Het kan ook zijn dat hij een zwager heeft die hoofd is van de afdeling reiskosten van de ANWB, en die zegt het. Benaderingswijze: men moet de Enkelspoorder na enige schijntegenstand op *dit* punt geheel toegeven. Is dat eenmaal gebeurd, dan kan men over alle andere posten met hem redelijke, soms uiterst gunstige, resultaten bereiken. Enkelspoorders moet men niet op hetzelfde spoor tegemoet rijden, doch over een ander spoor passeren.

De Blafkickers

De Blafkikker uit zich agressief; hij spreekt en denkt uitsluitend in uitropekens. Het voorstel van uw cliënt is niet aanvaardbaar. Het is volstrekt onaanvaardbaar! Het komt niet voor serieuze overweging in aanmerking!! Als uw cliënt op deze wijze over de zaak denkt kunnen wij de correspondentie beter beëindigen!!! Uw cliënt verkeert niet in de positie om verwijten te maken; hij moet eerst maar eens naar z'n eigen kijken!!!! Hoewel de Blafkikker blaft is het geen hond maar een kikker; hij verdwijnt bij tijd en wijle weer onder water om weer op te duiken juist als een rustig onderhandelingsklimaat blijkt te zijn aangebroken. Het is ook daarom geen hond omdat hij niet speels is; hij is glad en vaak arrogant.

* De eerste aflevering is gepubliceerd in Adv.bl. 1981 nr. 2 p. 36 e.v.

Benaderingswijze: bij de Blafkickers moet men verschillende sub-categorieën onderscheiden, agressiviteit kan uit geheel verschillende bronnen stammen. Het kan een teken zijn van onvolwassenheid; vooral onder jongere advocaten treft men veel blafkickers aan (de gemiddelde mens wordt volwassen omstreeks zijn 25ste, de advocaat omstreeks zijn 35ste). Hij uit zich agressief omdat hij denkt dat dat zo hoort bij een advocaat, en hoopt hiermee eigen onzekerheid en onvolwassenheid te verbergen. Dit type moet men vooral niet vaderlijk gaan toespreken; de onvolwassene is immers juist bezig zich aan zijn vader te ontrukken. Beter is het een tijdje met de Blafkikker mee te blaffen en dan zowel het ritme als het geluidsniveau van het blafconcert geleidelijk te dempen. De Blafkikker gaat dan wel mee.

Het kan ook zijn dat de Blafkikker zich zo gedraagt teneinde op zijn cliënt indruk te maken. Dit type Blafkikker stuurt dan ook altijd kopieën van zijn brieven naar de cliënt. Dit is een duidelijke stijlfout; de Blafkikker komt niet boven het niveau van zijn cliënt uit en wordt daarmee functioneel zinloos. Met dit type kan men het beste eens gaan praten; als de cliënt niet over de schouder meekijkt zijn het vaak zeer redelijke mensen. Men moet daarbij ook begrip hebben voor dit type; veel advocaten hebben reden om bevreesd te zijn voor cliëntenverlies.

Tenslotte kan het ook zijn dat men met een werkelijk agressieve psyche te maken heeft. De beste benaderingswijze voor dit type is: tijd rekken en dieselen. Dieselen is het gedurig handhaven van een saaie bromtoon, die men voortzet wat de Blafkikker ook doet; een dieselmotor zet men nooit af. De Blafkikker is meestal een korte-baan-spurtspecialist; hij legt het af tegen de gestaag voortsjokkende marathonloper. Een andere, maar riskante benaderingswijze is het opzoeken van een gezamenlijke vijand (een derde partij, de Rechter, de nivelleringspolitiek); het gezamenlijk tegen een ander blaffen schept banden. Dit vereist echter zowel hevige acteertalenten als een sterke persoonlijkheid; in een agressieve stroom wordt men snel meegesleept.

Boven alles geldt bij alle typen, dat men zich moet realiseren dat de Blafkikker irritanter en aangrijpender is, dan men zichzelf vaak wil toegeven. Een blafkikkerige brief nooit binnen 3 dagen beantwoorden. Beter is het te wachten tot eerst de rust en redelijkheid in de eigen persoonlijkheid is weergekeerd. Begrip en compassie voor de Blafkikker kan daarbij helpen; het is geen plezierig leven om 40 jaar te moeten blaffen.

De Mismoedigen

Dit type treft men veel aan onder de wat oudere advocaten, de mid-life crisis is er vaak niet vreemd aan. Dit type wordt daarom juist door jongere

advocaten vaak niet herkend of verkeerd geïnterpreteerd. Bij het bereiken van een wat hogere leeftijd ontstaat inzicht in de relativiteit van eigen bestaan en arbeid, die tot twijfel kan leiden. Bovendien gaat met het klimmen der jaren steeds meer tot de routine behoren en steeds minder tot de ontdekking. De Mismoedige is lusteloos en ziet op tegen persoonlijke inzet. Het is een misverstand te menen dat het daarom makkelijk schikken met hem zou zijn. Juist schikking vereist persoonlijke inzet. De Mismoedige is daartoe niet in staat; de Rechter moet het maar uitmaken en hij zal wel weer zijn 675ste conclusie na enquête in een aanvaringszaak nemen. De Mismoedige procedeert al gauw, maar hij doet het lusteloos.

Benaderingswijze: goed doen gaat ook hier samen met goede zaken doen. Mismoedigen moet men bemoedigen. Jongere advocaten kunnen zich niet voldoende realiseren hoe gevoelig oudere advocaten zijn voor interesse, met een ondertoon van bewondering, van de zijde van jongeren. De Mismoedige voelt zich niet slechts een sul, doch een oude sul; juist jongeren kunnen hem daarvan afhelpen. Men doet ook zichzelf een plezier door een oude mismoedige eens uit zijn lange en rijke ervaring te laten vertellen, dit is boeiend en leerzaam. Heeft de Mismoedige aldus de moed hervat, dan kan men zich aan de gezamenlijke schikkingsactiviteiten zetten. Het is dan wel uitkijken geblazen; de Mismoedige heeft aanzienlijke ervaring en is geen slappeling.

Een andere benaderingswijze (men moet daarvoor dan wel de leeftijd en de psyche hebben) is tezamen met de Mismoedige in gezamenlijke mismoedigheid te vervallen. En passant vat men dan gezamenlijk vermoed de botte bijl op om een schikking uit te hakken. Dit zijn vaak de beste schikkingen, ook voor de cliënten.

De Jonge Managers

De Jonge Manager heeft een manie voor efficiëntcy of wat hij daarvoor aanziet. Hij is uit op snelheid en rendement, of wat hij daarvoor aanziet. Hij drukt zich bij voorkeur uit in Engelse termen, of wat hij daarvoor aanziet. De Jonge Manager is geheel ongeschikt als manager, doch heeft dat nog niet ontdekt.

Kenmerkend voor de Jonge Manager is dat hij brieven van de cliënt rechtstreeks en zonder commentaar doorstuurt naar de tegenadvocaat en omgekeerd. Dit is niet slechts een stijlfout maar een ernstige. De Jonge Manager is zo efficiënt dat hij zichzelf als nuttige functie uitschakelt. Hij is niet meer dan een postbus. Hij realiseert zich niet dat conflicten nu eenmaal niet efficiënt zijn, en derhalve de oplossing daarvan al evenmin. Juist omdat de efficiënte en kortste weg niet kan worden gevolgd zijn advocaten nodig.

Benaderingswijze: deze kan betrekkelijk simpel zijn. De Jonge Manager is uit op snelle resultaten.

Hoe eerder men met hem schikt hoe meer hij bereid is om op te offeren. De zaak kan dan worden afgelegd, gedeclareerd en uit de computer verwijderd, een bijdrage tot een hoog omloopsnelheidsgemiddelde. Derhalve: voorstellen van de Jonge Manager onmiddellijk, en bij voorkeur per telex, met tegenvoorstellen beantwoorden. Daarbij terstond het bankrekeningnummer noemen, waarop men het bedrag gestort wil zien. De Jonge Manager telext dit dan door naar zijn cliënt en verzoekt het bedrag op korte termijn over te maken; sneller kan het al niet. Tijdrekenen als tegenmethodiek kan gevaarlijk zijn. Soms kan men de Jonge Manager daarmee uit balans brengen. Meestal echter zal deze zich realiseren dat deze zaak geen bijdrage kan vormen tot zijn omloopsnelheidsgemiddelde. Hij zet hem in de kast of hij draagt hem over aan een lizige medewerker.

De Schoolmeesters

De Schoolmeester is een schoolmeester. Hij legt op alle slakken zout, verwerkt krenten anaal en is een liefhebber van geslachtsverkeer met insecten. Hij spreekt u niet tegen, maar hij corrigeert u tot in details. Hij laat u huiswerk maken en als u dit af hebt moet u weer meer huiswerk maken. Hij wil bijv. steeds meer ander en gedetailleerder bewijs. Op uw juridische argumentatie gaat hij niet in, doch hij vraagt u wel daarover jurisprudentie en literatuur op te geven. Daarop heeft hij dan weer kritiek.

De Schoolmeester komt, zoals dat met een schoolmeester gaat, niet toe aan de ontwikkeling van een eigen standpunt en hij is ook niet uit op zijn eigen belang. Hij is geheel gericht op de correctie en opvoeding van zijn tegenpartij. De Schoolmeester handelt dwangmatig; hij kan het niet laten. Hij schoolmeestert ook tegen zijn eigen cliënt, en het gevolg daarvan is een toenemende intransigentie ook bij zijn cliënt.

Benaderingswijze: het probleem is dat de echte Schoolmeester moeilijk herkenbaar is; men weet nooit helemaal zeker of men wel met een doorgefourneerde schoolmeester te maken heeft.

Misschien zal men als men nog één keer het huiswerk maakt (en die nota'tjes uit de jaren 1968 tot 1973 opzoekt) een voldoende krijgen.

Blijkt het om een echte Schoolmeester te gaan, dan is daar in de onderhandelings sfeer niets mee te beginnen. De beste oplossing is om het dan zo snel mogelijk tot een procedure te laten komen.

De Rechter is voor schoolmeesterij niet ontvankelijk, en wordt er al spoedig door geïrriteerd; in ieder geval krijgt men van de Rechter minder huiswerk. Tenzij de Rechter ook een echte schoolmeester is; ook dat komt voor.

De Dorpsoudsten

Dit is een type dat steeds zeldzamer wordt; men treft het met name aan bij oudere en niet gespecialiseerde advocaten, vooral in de provincie. Ze zijn door alle tijden, klassen, lagen en rechtsgebieden heengegaan. Ze kunnen niet slechts objectiviteit bereiken, doch weten bovendien dat objectiviteit altijd twijfel in zich sluit. Zij plaatsen vraagtekens bij het eigen partij-standpunt zonder ook maar iets aan overtuigingskracht in te boeten. Zij weten niet alleen dat tijd geld is, doch ook dat geld tijd kost. Ze zijn vaak slordig, maar altijd hoffelijk.

Benaderingswijze: aan de voeten gaan liggen en doen wat zij zeggen. Dit type dient door de gezamenlijke balie in stand gehouden en gesubsidieerd te worden.

Er zijn natuurlijk veel meer typen te ontdekken. Er zijn de leden van het Quod Nonnenkoor en er is Het Beste Meisje Uit De Klas, een restprodukt van een afstervende mannencultuur. Er zijn ook de Juristen, die steeds zeldzamer worden, omdat nog slechts de grote kantoren zich een juridische afdeling kunnen permitteren. Het is niet mogelijk om alle typen op te sommen. Het is ook niet nodig; ieder met enige ervaring in de advocatuur kan zelf typen schetsen en ontdekken. Men kan ook Rechterstypen schetsen. Vaak zullen deze samenlopen met advocatentypen doch niet altijd, omdat de Rechter gebukt gaat onder het nodeloze stijlverschijnsel van de burgerlijke braafheid. Dit nuttig gezelschapsspel is in feite niet meer dan een methode van zelfonderzoek via de band. Het is immers een oud testamentische waarheid dat men eigen effecten en defecten makkelijker en eerder bij anderen signaleert.

Mr L.G. Eykman